

Szerkesztőségi iroda:

Főter, Szt.-Ferenciek háza, emelet, balra. — Szerkesztővel értekezni lehet mindennap 11 és 12 óra között. — A lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény Margitai József szerkesztő nevére küldendő.

Kiadóhivatal:

Fischel Fülöp könyvkereskedése. Ide küldendők az előfizetési díjak nyitlitterek és hirdetések

Hirdetések jutányosan számítottak.

MURAKÖZ

Előfizetési árak:

Egyes évre 5 frt — kr.
Félévre 2 frt 50 kr.
Negyedévre 1 frt 25 kr.
Egyes szám 10 kr.

Hirdetések még elfogadtatának:
Budapesten: Goldberger A. V. és Eckstein B. hird. irod. Bécsben: Schalek H., Dukas M., Oppelik A., Danba G. L. és társai és Herndl
Brtában: Stara M.

Nyitlitter petitora 10 kr.

MAGYAR ÉS HORVÁT NYELVEN MEGJELENŐ TÁRSADALMI, ISMERETTERJESZTŐ ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

A Csáktornyán székelt „Muraközi tisztai önszervező szövetkezet”, a Perlaton székelt „Alad-muraközi takarékpénztár” és „Önszervező szövetkezet” a Stridon székelt muraköz-hegyvidéki közéleti és „Önképzőkör” hivatalos közlönye.

Márczius 15-ike Csáktornyán.

A nagy nap emlékét Csáktornyán is méltóan megünnepelték. A jelen alkalommal másodizben vette kezébe márczius 15-ikének ügyét a dalegyesület. A tavalyi siker buzdítólag hatott s az idei ünnepély méltó volt a tavalyi sikerhez és a nagy nap emlékéhez. Szép számban gyűlt össze a közönség a „Hattyu” nagytér mébe, ahol este 8 órakor a dalárda a magyar himnussal megkezdte az ünnepély programját. Ezt követte Huber kiválóan határos alkalmi műdarabja: a „Talpra magyar”, amelyet a dalegyesület kitűnő szabotossággal énekelt. Az éljenek csillapultáival Belányi Tivadarképezei tanár lépett az emelvényre és az alább közlendő szép ünnepi beszédét mondotta el. A hazafias hangok és a szabadság előadás nagy hatást gyakoroltak a hallgatókra s hosszas éljenzés között ki ki sietett a sikerült beszéd elmondójával kezét szorítani. A beszéd után a dalegylet a „Kossuth nótát” énekelt, amelyet szűnni nem akaró éljen követett. Végre Huber „Nemzeti zászlóját” énekelt a kar, amelylyel az ünnepely tulajdonképeni programja befejeztetett, de nem a lelkesedés, amelynek kifolyása több hazafias felköszöntő volt.

Pálya Mihály polgári iskolai igazgató a szabadságért, egyenlőségért és testvériségért emelt poharat Margitai József képezei tanár, lapunk szerkesztője, márczius 15-ikének emlékével kapcsolatosan Kossuth

Lajos egészségére üritett poharat. Kollarits Mihály kir. aljárásbíró nagy hatás között szavaltta el alkalmi költeményét, amelynek motívumai a szabadság, egyenlőség, és testvériség (A szép költeményt a szerző szívesességéből lapunk jövő számában közöljük.) Belányi Tivadar az ünnepélyen je enlevő hölgyeket éltette Kocsák Ferencz goricáni plébános a szabadságharcban elesett s martírhalált szenvedett két muraközi magyar (Gáspárics szerzetes és Rogyák György-sze) emlékére mondott felköszöntőt. Az ünnepelő közönség e nap emlékéhez illő hangulatban éjfél utánig együtt maradt.

A legnagyobb elismeréssel kell megemlékeznünk a dalegyletről, amely az ün. epélyt sikerrel rendezte, nemkülönben a csáktornyai hazafias közönségről, amely megjelenésével a nap emlékére szentelt ünnepélyességet emeli szíves volt.

Belányi Tivadar alkalmi beszéde.

Tisztelt ünnepelő közönség!

Kis városunk itt a magyar határszélén abba helyezi legelső dicsvágyát, hogy hazafiatlanságot soha még az irigység se vehessen szemére. Örömteljes hódolattal hajolok meg e nemes törekvés előtt e fősziinte készséggel megadódm szolgálatába ily magasztos cél munkálásában — Ugy lát-zik, állandó ünnepei sorába iktatja e nagy napot is, melynek megünnepelésére gyűjtött össze bennünket ma is a hazaszeretet és osztatlan lelkesedés.

Évről évre nagyobb tért hódít ország-szerzte e nagy nap megünneplése. És büszke lehet Csáktornya városa is, hogy Zalavármegye többi, sokszorta jelentékenyebb városainak e részben elsőbbséget nem kell adnia. A vegyesajku Csáktornya a hazafiaság külső nyilvánulásaiban sem kénytelen túrni szemrehányást sőt követendő példaul ki-nálkozik; nem hagyja nyomtalanul eltűnni e napot, megmutatja kellő hazafias érzékét és tapintatát.

Áldja meg ezért is a magyarok Istene! Az ünnepély rendezésére vállalkozott dalegyesület megtisztelő bizalma most is csekélységet küldte e helyre, ahol megá-állni a nagy feladattal szemben ép oly nehéz, mint szép feladat. Élénken érzem e feladat súlyát de megnyugtat az a remény, hogy nem csupán szavakat kell bírálatt alá vetnem; magyar hazám szeretetétől lángoló szívem lekesülésében s a mai nevezetes tünnephöz méltó örvendezésben — azt hiszem — keávezőtlen megítélés alá vonatni nem fogok.

Tisztelt ünneplő közönség! Az idők óramutatója márczius 15-ikére fordult most is, mint akkor. És vétek volna kegyelet nélkül meg nem különböztetni, vajjon a nemzeti újjászülletés nagy ünnepeire ébred-tünk e, vagy pedig csak egyszerűen márczius 15-ikére. Mert csak az a nemzet méltó nagy jövőre, amely multjában látja ennek zálgát s mely jelenében is megbecsüli önmagát. Egy nemzetnek legszebb kötelessége közé tartozik világraszóló tetteinek komoly, méltóságteljes megünnep-

A „Muraköz” tárczája.

A NÉVJEGY.

HUMORESZEK.

IRTA: ESPERANCE.

(Folytatás.)

— Uram, az almásrétes felezésével fogadásra lépünk. — mondá a kisasszony — mely abból áll, hogy bármit adjunk, vagy kívánjunk egymásnak, soha sem szabad mondani „köszö-nöm”, hanem csak: „gondolok rá.” Érti kegyed? — Igen nagysám értem — felelt a jógnász. — A fogadás miből álljon? — kérde a kisasszony. — Ez nagysádra bízom; válaszon. — Helyes. Ha én előbb találnam mondani „köszö-nöm”, akkor N. úr emléket kap tőlem. És kegyed? — Ha pedig én mondanám előbb ki, akkor egy rózsacsokrot kap emlékül.

Meg volt tehát a fogadás. Hogy örült ennek barátom, nem tudta, hogy mit csináljon? kedve lett volna azonnal sürgönyöztetni Bálint barátjának, ki még a fővárosban tartózkodott. Csak hogy sajnos, nem volt zsebében a sürgöny díja.

Ezen két szó: „gondolok rá” volt az, mely fiatal emberünknek erőt adott, hogy rég óhajtott tervet közhelisse Mariskájának. S e két szó volt az is, mely elválasztotta örökre őket egymástól; és csak az emlékek maradtak lenn barátom boldogítására.

Még estebéd alatt kezdte meg a drága gyöngy Lajoskának próbálgatni: — Nem tetszik egy pohár víz? — mondá a leány.

— Gondolok rá! — felelt barátom.

Egy idősb szöke hölgy felszólította vendégeit az emlelt játékra, ezek rögtön virágnevet választottak maguknak. Mariska, a szelleműs leány a „nefelejcs”; barátom pedig a „folyondár” virág választá. (Szegény „folyondár”!)

A hölgyek elhatározták, hogy Lajos úr kösse az első csokrot. Hozzá is látott a dologhoz. Menyasszonyi csokrot készített, mely valóban renek volt. A „folyondár” virághoz a „nefelejcs” et tűzte. Bibor pirulás és a gyali mosoly lepte el Mariska kisasszonyt! ekkor s a „folyondár” mellett haladtok tovább. Ezután a csokorhoz szegül öröközöld lilium, árva-cska, tea- és bazsa rózsza tűzödött.

A játék a legnagyobb kedvvel folytattott. Közbe-közbe vig dalokkal töltötték be a csendes estét. Mariska s Lajos sokszor az ablakhoz mentek, a szeleld hold megvilágította rózsás arcukat; beszélgettek, de csak azt lehetett mindig hallani: „gondolok rá”!

Az idő már éjfélt felé közeledett, a vendégek hazamenőben voltak. De hiába, a jó szülők nem engedték meg, hogy az öröm napja ily hamar elmúljon; a társaság tehát egy új játékba kezdett. még pedig a „zálogjáték”-ba.

A legtöbb zálogot barátom adta, mert soha sem figyelt. Figyelt ugyan, de csak Mariska szép tündöklő ábrázatára.

A sok játék és ének annyira elfáraszták e kedves angyalt, hogy kénytelen volt pihenőt tartani a koseli biborvörös pamlagon. Legyező volt hőléher kezében, melylyel mindig játszadozott.

Barátom mikor ezt észrevette, közeledett feléje s meghajvta magát így szólt: — Nagysád, szabad kérnem egy kisse a tegeyzőt!

A kisasszony mosolylyal nyujtá át neki. — Gondolok rá — mondá Lajos.

A földi angyal, midőn észrevette, hogy barátom oly meghatóan legezi őt, így szólt hozzá: — Méltótaskák helyet foglalni N. úr. — Gondolok rá! — felelt barátom.

Azonban sok kérésére a szép leánynak, leült Lajos barátom melléje!

Mint egy kis ki-aly, úgy tartotta magát jógnásunk és nem is cserélt volna még senkivel sem. Ő azonban elérkezettnek látta az időt s egész komolysággal hozzáfogott szerelmi vállom-asához. A többi vendégek javában játszottak,

lése, ha története egyáltalán dicsekedhetik ilyekkel. Nemzeti önértéssel és jóleső büszkeséggel tekinthet vissza múltjára a magyar.

Ily ünnepek megszentelése többszörös érdekkel bír oly korszakban, mint a mai, ahol minden erőt és érdeket a kor materialis irányra emészt fel; amidőn az idealizmus háttérbe szorul a realizmus mellett; mikor a gazdagság tekintélyt szerz sőt megdicsőít, a tisztességes vagyontalanság pedig megaláz; a szerénység szűgyen és a dölyt uralkodó, de az előnyök hajhászása — az egyéni önérték és a korszellem rovására — csak figyelts alkalmazkodás; midőn a munka és képesség alig biztosít társadalmi előnyöket, midőn a külföldieskedés csak úgy napirenden van, mintha a magyar kicsinyeléd önmagát s képtelen volna önjerejét és tehetségeit felismerni s értékesíteni; mintha a külfölddel szememű versenyre nem volna képes és nem tudná megvédeni érdekeit s fölemelni önmagát oda, ahol a nemzeti nagy ünnep 40 ik évfordulóján már ragyognia kellene; midőn honi iparunknak nem adunk foglalkozást, sőt kisebbitjük eredményét, a mellett azonban drágán megvesszük a külföld selejtesebb gyártmányát is, csak azért, hogy külföldi ahelyett, hogy alkalmat adnánk a honi ipar természetesen kifejlődésére. És ez a mai nyilvános élet képe!

Szörnyű elfogultság, nem: vakság ez, tisztelt közönség, vakság, mely nem enged fölismernünk saját boldogulásunk forrásait. Hogyha a magyar Tyrtus fölkelve sirjából, megint csak füleinkbe döroghetné keserű uelatlankodása igéit, hogy:

•Ébredj, ébredj istenverte nemzet,
Aki ott, az elsők közt lehetnél.
S kárhózasos lomhaszgod miatt
Mindig hátul és alant hevertél!

Pedig de mást akartak azok a félistenek, akik a szabadság, egyenlőség és testvériség szolgálatában ontották vértüket! De más kép éreztek azok egymás iránt és elnyomott szegény magyar hazájok iránt, akik 1848 márczius 15-én ama kérdéssel szemben találták magukat: „Rabok legyünk, vagy szabadok?” De más utódokról álmo-

ók pedig ábrándoztak a szerelem kertjében egymással.

A fényes hold utat tört magának a nehéz függönyökön keresztül, mintha szemtanuja akarna lenni e nagy napnak, Roméót és Juliát látta együtt a szobában.

— Nagysám, nem tetszik egy cigiarrete?
— szolt barátom.
— Gondolok rá — felelt a szép hölgy.
— Miért nem feleli el ezt a szót? mondja inkább azt: „köszönöm.”
— De nem lehet ám N. úr.
— Miért nem?
— Mert akkor elveszteném a fogadást.

— Istennem! — szolt barátom — mily boldog az a kis madárka, hogy örül szeretet párijának. En, én egészen elhagyott vagyok ezen a nagy világban.

— Nincs még elmaradva N. úr, majd megjön az idő, midőn ön is úgy vigad, mint az.
— Hiszi kegyed ezt?
— Természetesen, ön is majd megfeli egykor azt, kit forrón szeret és iud.
— Kisasszony! ... valamit mondanék kegyednek.

— Mit parancsol? Talán egy pohár vizet? mert mint látom N. úr, igen melege van.
— Gondolok rá — mondá kedves barátom.

(Folytatása köv.)

dozhatott a nagy Petőfi, midőn szilaj lelke ily keserű szavakra fakad:

„Inkább szorony a szivekben,
Mint bilincs a kezekben!”

Szabadság, egyenlőség, testvériség! Ez a három szó a magyar nemzet evangéliuma. Ez a három szó minden, e nélkül minden semmi.

Oh, akkor! ... akkor ez az evangélium nem hagyott egyetlen szívet sem lelkesedés s egyetlen zemet sem örömkönyök nélkül! — Mindenkit izgalomba ejtett, az egész nemzet együtt érezte az új evangélium melegét mint mikor az egész testet villám-folyam járja át A nemzeti demokracia szelleme hatotta át azon idők fiait, akik együtt osztoztak elnyomatásban, szenvedésben, csaták viharában és dicsőségben.

Az 1848-iki országgyűlés öt hónapja alatt Magyarország utolsó „Kari és Rendei” vagyis az uolsó rendi képviselőt által hazánk középkori országból ujkori szabad állammá lett. Leírhatatlan öröm és lelkesedés tüze hevítette a nemzetet. Az új szabadelvű törvények egyaránt boldogokká tették a haza minden rendűt és nyelvokóját. Lerázta jármát az igrához nem szokott magyar. A szabadság egeket reszeltető örömjaja elnémitotta a mult kinos sóhajtásait. Hajnalhasadás volt ez a nemzeti élet komor éve után

(Folyt. köv.)

T A N Ü G Y.

Greskovits János

Megh 1887 márcz 9 én

E hó 11-én délután fél öt órakor impozáns temetést látott Csáktornya. Több, mint ezerre menő néptömeg vett benne részt, részint mint résztvevő, részint mint néző. — A következő menet az elemi iskolai, utánuk a polgári iskolai tanulók nyitották meg zászlóikkal, majd az all. képezde növendékei, az összes iskolák tantesztületei, a tüzóltő-egylet, a dalegylet zászlójával, nagyszámu jóbarát, ismerős, férfi- és nőközönség minden állásból és foglalkozásból vett részt a temetésben.

A koszorúkkal zsufolt díszes koporsó mellett feketébe öltözött fiatal emberek az elhunyt jó barátai mentek, a koporsót a szeretett kártársak és a tüzóltő egylet parancsnokai kísérték.

Nem gazdag pénztörsért, sem hatalmas hadvezért, sem pedig nagy politikai alakot kísérték ki az örök nyugalom helyére, hanem e-upán a népoktatásn k egy szerény, korán elhunyt bajnokát. Ily impozáns temetést pénzért megrendelni nem lehet, ily nagyszürő temetést csak az igazi általános részvét nyújthat! Valóban Csáktornya ön magát becsülte meg, amidőn a tantilgy munkásának oly végtisztelelet adott, amilyent csak kiváló és gazdagok rendezhetnek maguknak. Ily örösi részvét látásra akaratlanul is eszebe jut a gondolkodónak, hogy „a tanító életében legszebb a halála.”

A beszentelés után a dalegylet megható gyászdulet énekel. A koporsó tele volt szebbnél-szebb koszorúval; köztük felirással a következők: Eretted kesergő nagyszülőid, testvéreid, rokonaid, (Csongrádról). — Szerető bátyáknak testvéreid, (Budapestről). — A polgári iskola tantesztülete szeretett kártársuknak. — A polgári iskola ifjúsága szeretett tanárunknak. — Az elemi iskola tantesztülete pályatársuknak. — Az all. tanítóképezde tanári kara. — Greskovits Jánosnak öszinte barátai. — A kereselő-egyesület a jó barátának. — A dalegylet tagtársai. — Prückler (Budapestről) a jó ismerősnek.

*

A megboldogult Csongrádon született 1862 évben május 8-án Atyja Csongrád megye főszolgabírája, később Csongrád város főjegyzője volt. Szülővárosában végezte elemi iskoláit s a pol-

gári iskola néhány osztályát, később Szegegyre ment realba, innét Budapestre, majd Kún-Félegyházára, ahol az all. tanítóképezdeben a mostani csáktornyai képezdei igazgató, Samu úr vezetése mellett buzgólkodott a néptanítói pályára. Ugyanott 1880-ban jeles sikerrel tanítói oklevelet nyert. Működését mint tanító egy alföldi közönségben kezdte meg. De csak egy évig tanított. Nemes ambícióval telt lelke nem elégedett meg az elemi iskolával, feljebb törekedett. Szülőföldén nyert alkalmazást mint polgári iskolai s-tanár s kötelezőesen pontos teljesítése mellett magánuton készült a polgári iskolai tanítói vizsgálatra, szakmáján választva a magyar nyelvet, irodalmat, történetet és földrajzot. Szakmájának egy részéből a budapesti Paedagogiumban 1882-ben tette le a vizsgálatot; a teljes szakcsoporból tavaly vizsgázott, amidőn polgári iskolákra dicséretes sikerrel oklevelet nyert. Csáktornyára 1883-ban jött a polgári iskolához s-tanárnak. Itt előjárónak és a szülők teljes melegegésére működött. A polgári iskola kebelében alakult „Zrínyi-önképzőkörnek” ő volt a vezetője s itt a legnagyobb buzgóssággal vezette be a polgári iskolai vegyes nyelvű tanulókat édes magyar nyelvre irodalmába; az e körben rendezett sikerlű nyilvános előadások az ő érdemei.

Hivatalos kötelemeinek teljesítésén kívül, ahol csak tehette, tevékenyen résztvett minden emberbaráti és nemes czélú eyletben. Buzgó tagja volt a dalárdának, tüzóltő egyletnek, kereselő-egyletnek. Irodalmi téren is működött, a „Muraköz” első évfolyamaiban mint tevékeny munkatársából sikerlű elbeszéléssel és karcolattal kellett figyelmet lapunk hasábjain.

A meboldogult csekély jövedelemmel bírván, — de hisz ez a tanúgy munkásainak közös sorsuk — szerényen félrevonult a nyugilvá zajától, hogy becsületben éljen hivatalának és tovább képezdnek.

Két héttel halála előtt megbetegedvén, barátai, kártársai, tanítványai és háziaszonya régebben elhalt szülők és távollévő rokonait pótolták és a legnagyobb figyelemmel ápolták, de a Mindenek Ura másképp bárározott, magához szólította az ifju munkást.

A polg. isk. tantesztülete a következő gyászjelentést bocsátotta ki:

A csáktornyai all. s. polgári fiu-iskola tanári kara szomorodott szívvel jelenti szeretett kártársának Greskovits János polgári iskolai segéd tanár urnak f. évi márczius hó 9-én d. u. fel 1 órakor agyhártyagyulladásban, életének 26 ik évében rövid, de kinos szenvedés és a végszensegekben való részestülése mellett bekövetkezett gyászos halálát. A boldogultnak földi maradványa márczius hó 11-én d. u. fél 5 órakor fog a róm. kath. vallás szertartásai szerint az örök nyugalom helyére letétni. Az engesztelő szent-mise-áldozat márczius hó 12-én d. e. 10 órakor a plebánia-templomban fog a Mindenhátónak bemutattni. Béke kamvairai!

A temetőben Miskolezy Arnold polg. isk. tanár a következő megható beszéddel bucsuott el kártársától:

Gyászoló közönség!

Ma-holnap virág nyílik minden nyomon, új életr virul az egész természet s mégis, mi — szemledőt borítunk a legnemesebb virágra, emberársunkra s örök nyugalomra adjuk át az anyaföldnek!

Vihar zúdult el fölötte s fagyaszto lehelével orvul lopta ki az élelet kelyhéből s mi, kik benne csak az imént is gyönyörködöttünk, megdöbveve állunk itt némán, lesújtva a fájdalomtól s mereven, hasztalanul nyújtjuk feljé jobunkat: utjáról mi többé vissza nem térhetjük. A tanítványok tudománysozjas lélekkel lesik ékesen szób tanítójuk szavát, — elnémult örökre; a kártársak becses barátjukat, a munkában hűségesen osztozkodó társukat keresik, — helye üres marad, üres; tönpa zokogással keseregnek távol földön az idegeben örök pinhésre tért kedvesük a rokonok, — mindhiába.

Ékeszszó a jka néma, teste fáradt, karja béna s szemé örök álomra lezárta.

De mégsem! De mégsem! Egy emberélet nem lehet oly muló, mint a tavasz hervatag virága. Az nem lehet, hogy egy munkás élet, telve forrongsal, a küzdő térre hívó duzzadó erővel, a jövőbe vetett bizató reményekkel a semmisenben nyomtalanul veszne el!

Pedig kedvesünk munkálkodott küzdött, remélt!

Vihar nincs oly pusztító, hogy egy ember-élet letarolhatna, melynek nem 6 adott léte! Az istenség maga intézte sorsát! Nyugodjunk belé!

Nem halt meg, csak alszik siratott kedvünk; lelke él, csak jobb otthonba tért. Nem halt meg, csak alszik itt az élet, hogy újonnan s virulóbban egy fájdalomkeltő örökkévalóságra ébredjen, melybe nemcsak mi is követjük.

Visszontitástis tehát drága barát, felelhetetlen kártárs, szereliet vezére az ifjúságnak, személyné, mindene a távol rokonoknak! Isten veled!

Nyugodjál csendesen! Isten veled!!

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon t. testületek és nemes emberbarátok, kik néhai Greskovits János korán elhunyt kártársunk iránt való meleg részvétüknek, f. hó 11-én vége ment temetésén számos megjelenésük által oly megalóztató jelet adni kegyesek voltak, fogadják a felebaráti szeretet ezen őszinte nyilvánításukért a megboldogultak tavolban kesergő nagyszülei, testvérei és rokonai nevében, a nyilvánosság előtt kártársainak legmelegebb köszönetét.

Csáktornya, 1888. nov. 12.

A polgári iskolai tanári testület.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A gyermekmenhelyek és ovodák felállítását célzó mozgalom érdekében f. hó 13-án Vrantsis Károly főszolgabíró úr értekezletre hívta össze a csáktornyai járás lelkészeit, jegyzőit, tanítóit és közs. előjáróit A „Hattyu“ nagytermében tartatott meg az értekezlet, amelyen az érdekeltek megjelentek 1) Vrantsis Károly főszolgabíró úr előadván az értekezlet célját, az ülést megnyitottnak nyilvánította. Előadja továbbá hogy miután Csáktornyan már virágzó kisdodova létezik, Csáktornyára nézve tárgyalanná vált volna ezen értekezlet, színtulgy a helyvidékre nézve is, névszerint: a str. dói, szt.-mártoni, szt.-györgyi és f.-mihályveczi fátára nézve, ahol a helyi viszonyok, nevezetesen az ottani apró községeknél egymástól távolsága miatt ugysem lehetne gyermekmenhelyet felállítani, e végből csak azon községek előjáróságát hívta egybe, amelyekben a gyermekmenhelyek felállítása lehetséges 2) Főszolgabíró úr a járásra nézve elnöknek a jelenlevő Szele Ignác z. kanonok és esperes plébános urat ajánlja, aki egyhangulag megválasztott. A jegyzői teendőket vezetésére Kollay Lajos jegyző úr kérést fel. 3) Szele Ignác kanonok ur a nép nyelvén megmagyarázta a gyermekmenhelyek célját és melegen ajánlotta azok felállítását a jelenlevő közs. előjárók figyelmébe. Megígérte, hogy esperesi kerületében lelkész-társai körében buzdítólag fog hatni, sőt a szék helysén Dráva Vásárhelyen megválasztandó óvodák részére sajátjából az első évben 100 frtot és hetenként 3 nap élelmezést ajánlott fel. Ö nagysága meleg érdeklődését és becses ajánlatát az értekezlet éljenzéssel fogadta. (A lelkes tanügy- és kisdodbarát fogadja nemcsak hívei, hanem összes rokonérzelmű olvasóink elismerését és háliját becses ajánlatáért!) 4) Megválasztottak községeink bizottsági tagokul az illető lelkészek, jegyzők és tanítók, ak nek kezébe van ezzel letéve ezen nemes ügy, amelynek üdvös voltát épen nem az urak hanem kizárólag a nép fogja érezni. Adja az Egék ura, hogy a kisdodék érdekében megyszerzte megindult mozgalmat siker koronázza!

— A csáktornyai takarékpénztár f. hó 15-én tartotta évi rendes, ezuttal XVI. évi közgyűlést. A gyűlésen résztvett 36 részvényes 223 szavazattal A tanácskozás tárgyaiból a következő főbb mozzanatokat említjük fel: 1) Az igazgatósági és fel-

ügyelőbizottsági jelentés tudomásul vétet-
vén, a felmentvény megadotul 2) Elhatá-
rozotatott, hogy a takarékpénztár a m. évi
szelvényeket 8 trójával váltja be. 3) Az
alapszabályok több pontjának módosítása
elfogadotul. 4) Elnöknek Pecsornik János, a
takarékpénztárnak érdekében gazdag igaz-
gatója kiállat tt ki egyhangu lelkesedéssel.
5) Igazgatónak megválasztott: Neumann
József eddigi aligazgató; aligazgatónak:
ifj. Szeivert Antal. A szabályok értelmében
az igazgatóságból kilépő: Deák József,
Hirschmann Leo, Majer Salamon, Nuzsy
Mátyás és Ziegler Kálmán igazgatótanács-
sok újra megválasztottak, az aligazgatónak
megválasztott Szeivert Antal igazg. tanács-
csos helyébe Buchberger Fülöp választat-
tott meg igazgatósági tagnak. 6) Felügyelő-
bizottsági rendes tagokul az eldigiéket újra
megválasztottak u. m. Luperszék József,
dr. Schwarz Albert és Wollák Rezső.

— A csáktornyai izr. nőegylet javára
rendezett piknikes táncmulatság kiválóan
sikerült A „Hattyu“ nagyterme szüfolásig
megtelt. Az első négyest 48 pár tánczolta.
A tánczterem melletti szobában gazdagon
megrakott asztalokon kínálhatták magukat
a jobbnál jobb ételek, amelyeket a közön-
ség a jó cél jánti tekintetéből hordott
össze. Az összehalmozott ételekből alig
maradt valami; nem csoda a kedves el-
ársítók jó mágnések voltak, volt is keres-
let és fogyasztás — a jó cél javára. A
minden tekintetben sikerült mulatság csak
reggel felé ért véget és 266 frt 95 kr.
tisztla hasznót hozott a nőegyletnek. A si-
került mulatságról illetékes helyről is kap-
tunk tudósítást és kimutatást, amelynek
közlést kénytelenek voltunk lapunk jövő
számára hagyni.

— Vízáradás. A nagy havat f. hó
10-én és 12-én jött erős esőzés elvitte, de
patakjaink annyira kiáradtak, hogy vidé-
künkét 1—2 napra nagy víz borította. A
Trnava előntötte Macneceől kezdve Prete-
tinecen és Dunakövecen keresztül Csáktor-
nyáig a lapályos helyeket. Csáktornyának
több, mélyebben fekvő utéjára állott víz
alatt Szerencsére a viznek gyors lefolyása
volt s amily gyorsan jött, oly gyorsan el
is távozott a kellemetlen vendég.

— Alsó-Lendva főszolgabírája: Nagj
József ur e hó 12-én d. e. 10 órákor a
casinó termeibe hívta össze értekezletre a
gyermekmenhely és kisdod-ovodák felállít-
ása ügyében a város polgárait, lelkészeit,
a polgári iskola, és a felekezeti iskola tan-
testületeit, ugyazintén az egyes községek
birait. A gyűlekezet a főszolgabíró urat
elnöknek, Pataki Kálmán urat pedig jegy-
zővé kiáltotta ki. Elnök ur megnyitó be-
szédében üdvözölte a jelenlevőket s sa-
nálkozását fejezte ki, hogy a kellemetlen idő
miatt többen nem jelenhettek meg a vi-
dekről. Ezután az elnök, dr. Dózsa Fábán
és Iványi Andor urak eszeteltek szép sza-
vakban a gyűlekezetnek a kisdodovodák
felállítási ügyét. De miután nem dönthet-
ték el végkép a kisdodovodák felállítását,
hosszabb eszmecsere után az határozotatott:
hogy egyes lelkes s buzgó férfiak küldetnek
ki a községekre, kik a népet felvilágosit-
sák e magasatos tett véghezvitelére. Bárcsak
adná a Mindenható, hogy tettük koronázza
legyen s minél előbb a kisdodék mentve
legyenek a sok bajtól!

— Az árviz a Lendva vidékén igen
nagy, ugy, hogy számos község, m. pl. Alsó-
Lakos, Petesháza vízzel vannak körülveve

— A Lendváról írjak: Hogy mily
nagy nyomor uralkodik vidékünkön, mu-

latja azon körülmény, hogy naponként 30—
40 gyermek kap élelmet a főtanító aszta-
láról, melyet lelkes urak áldozatkészsége
hoz össze.

— Köszönetnyilvánítás. Számos évek
során át Csáktornya városában mint kézi-
munkatanító és kisdodovónak működött:
Dorner Borbálya elavogott és inségnek ki-
tett nő nyomorának enyhítésére a követ-
kezők voltak szivesek adakozni: Szilágyi
Gyuláné 1 frt Vrantsis Károlyné 1 frt,
Szeivert Antalné 1 frt, Gréz László 40
kr, Mayer Sarolta 1 frt, Wettendorfer
Emma 1 frt, Sonnenberg Sarolta 1 frt,
Rosenberg Adél 1 frt, Molnár Elekné
30 kr, özv. Konyáry Mihályné 30
kr Sonnenberg Janka 1 frt, Zakál Henrik
1 frt, Stefaits Miksné 1 frt. Stefaits Gi-
zella 50 kr Stefaits Paula 50 kr, Neumann
Róza 50 kr, Neumann S. 80 kr összesen
13 frt 30 kr. Fogadják a jószívű adako-
zók a nyilvánosság terén is az inségben
szenvedő nő leghálásabb köszönetnylvaní-
tását.

— Időjárás és gazdasági viszonyaink
márczius hó 8-tól egész márczius hó 14-ig
bezárólag E héten mérsékelt éjjeli fagyokra
általában enyhe, különben felváltva derült,
borult és esős napok következvén, a hó
olvadása annyira rohamosan haladt előre,
hogy jelenleg róna helyeken csak is itt-ott
némi csekély maradványa látható. — Az
őszi vetések elvesztvén hótakarójukat, egyes
mélyebben fekvő helyektől eltekintve, a
honnán a nagyobb mennyiségű hóviz nem
vala levezethető, ép jó állapotban láthatók.
— A gazdasági munka a legkedvezőbb
időjárás mellett is, valószínűleg csakis mint-
egy 8 nap múlva lesz megkezdhető.

— Szajkonzerváló szerek hamisítása.
Dr. Popp J. G. udvari orvosos azt a
tapasztalatot tette, hogy a híres szájtisztító
szereit, melyek minden gyógyszerárban
kaphatók, de különösen Anatherin-szájvizét
hamisítják, illetőleg más, sokszor káros
szert is hasonló elnevezés alatt és hasonló
külső kiállítással hoznak forgalomba. Ennek
következtében figyelemzetni a közönséget,
hogy csak a Popp-féle szereket
kérjenek és fogadjanak el, ha csalatkozni
nem akarnak.

— Egy hazai gyógyforrás. Budapesti
levelezőnk a következőket írja: A legjobb és
leghatásosabb gyógyszer mindenesetre az, melyet
a természet bocsát a maga öserejében az ember
terhelkedésére. Innen van, hogy a természetes
ásványvizek használata az orvosi tudomány
napról-napról hasznosabb szolgálatot tess. de
épen ez óknál fogva rendkívül fontos, hogy ezek,
nevezetesen a hashajtó ásványvizek, természetes
és elismert forrásból eredjenek. Nem hisszük,
hogy volna valaki, aki Loser testvérek budai
Rákóczy-keserűvizének gyógyhatását és
előnyeit ne ismerné. A bal- és külföld leghíresebb
vegyészei és orvosai a legnagyobb elismeréssel
nyilatkoztak e viz kitűnő gyógyhatásáról; 12 ki-
állítás első kitüntetésekkel halmozta el és mind
az öt világrégen vannak e viznek főraktárai.
Akkor e vízzel kísérletet tettek. meggyőződtek
arról, hogy gyógyhatásra nézve minden más
hasonló vizet felülmúl és valamennyi szakfétus
meggyezik abban, amit Tichborn dr. híres
londoni tanár e vizről mondott, hogy „Nem léte-
zik forrás, mely oly nagy mennyiségű ásványi
sókat tartalmaz és oly előnyökkel bír, mint a
budai Rákóczy forrás.“ Kaposolban felemlítjük,
hogy e forrás tulajdonosi indítatva érezték
magukat az orvosokat és a közönséget figyelem-
zetni, hogy némely forrástulajdonos az utolsó
időben gyenge ásványvizet a Rákóczy-keserű-
vizéhez hasonló vignetákkal akarja forgalomba
hozni. Ennek következtében figyelemzetni min-
denkit, hogy vásárlásánál a „Budai Rákóczy-
keserűviz“ feliratra ügyeljen.

FELELŐS SZERKESZTŐ

M A R G I T A J Ó Z S E F

MEDJIMURJE

Urednička pisarna:
Glavni pisar, bratrska hiža, levo na kondignaciji. — S urednikom moći je svaki dan govoriti med 11 i 12 urom. — Sve pošiljke tičuće se zadržaja novina, naj se pošiljaju na ime Margitai Jožefa urednika vu Čakovcu.

Izdateljstvo:
Knjižara Fischel Filipova kam se predpiata i obznane pošiljaju.

na horvatskom i magjarskom jeziku izlazeći društveni i povučljivi list za puk.

Izlazi svaki tijeđen jedenkrat i to: vu svaku nedelju

Službeni glasnik: „Medjimurskoga podpomagajućega činovničkoga društva“ vu Čakovcu — „Poljiv Medjimurske špa-kvise“ i „Podpomagajućega društva“ vu Prelogu. — „Gorjiv-Medjimurskoga kulturnoga društva“ vu Slonjevi

Predplatna cena je:

Na celo leto . . . 5 frt — kr.
Na pol leta . . . 2 frt 50 kr.
Na četeert leta . . . 1 frt 25 kr.

Pojedini broji koštaju 10 kr.

Obznane se poleg pogodbe i fal računaju.

Nekaj iz pravice orsaga.

Sudci i sudi

I. Ni. Veličanstvo krojenje pravice kroz sude zvršava i svaki sud se vu ime kraljevo izreče. Sudce imenuje sam kralj po preporuki ministra prava, i to izmed onih domorodcov koji su zvršili navuke prava (duša), 26 let su izpunili, ter moraju biti nepokvarjeni i poštenu ljudi.

Pravično sudjenje zahteva, da je sudec od svakoga vanjskoga upliva neodvisen, drugot pak sudec mora se osigurati i zapriseći, da niti ho'omece niti iz nepazljivosti ne bude u v r e d i l dužnosti svojega stalisa. Ne o d v i s n o s t sudcovu osigurava pri nas zakon, poleg kojega zakonito imenuvani sudec izvan vu zakonu izrečenih slučajov iz službe izhićeni nemre biti, nadalje niti vu drugu službu ga nemreju premostiti. Vu penziju ga protijogovoj volji kada već 70 leto navr i samo onda moreju deti ako je duševno ili telesno tak oslabel, da nemre svoju službu dobro zvršavati.

Sudcevu neodvisnost osigurava išče i to, da sudec iz orsacke kasse dobiva plaću, od pojedinih ljudih pak peneze, kakvogoga dara ili dohodke nesme vzeti; suditi pak mora zabadava. Sudec nemre biti ablegat, fiškal, niti nikakovu drugu službu nesme obnašati, nesme započeti trgovinu ili rukotvorstvo. Sudcova odgovornost sastoji se vu tom, da ako sudec svoje dužnosti ho'omece ili iz nepremišljenosti prekri, onda se na odgovornost pozove, i mora včinjenu kvar nadomestiti. Ako pak sudec zagreši protij svojoj službi n pr. ako se da podmititi ili ako vkanjuje, onda njega pod iztragu postaviju, zgubi službu, plaću i penziju. Ako pak sudec svoje dužnosti zapusti, zlo se ponaša, onda ga takaj pred sud postaviju i po zakonu kaštiguju.

II. Jesu sudi prvoga, drugoga i tretjega stupnja. Pri sudu prvoga stupnja za počme se pravda; ako koja stranka ili obedve nisu zadovoljne s izrečenim sudom, onda apeliraju k sudu drugoga stupja. Išče i od onud je moći appellirati do suda tretjega ili najvišeseg stupnja.

Sudi pr oga stupnja je u: kr. kotarski sudi, kr. veliki sudi (törvényszék), budimpeštanski kr. trgovački i ménični sud.

Sudi drugoga stupnja: dva kr. sudbeni stoli, jeden vu Budimpešti, k kojemu se appellira od svih sudov na ovoj strani Erdelja. Drugi kr. sudb. stol je vu Maros Vasarhelyu za Erdelj.

Sud tretjega stupnja je vu celom orsagu samo jeden i to vu Budimpešti, magjarska kraljevska kuria.

Gledeć na broj sudcov jesu jednovrstni sudi, gde je samo jeden sudec i društveni

sudi gde je više sudcov i ovi po glasovanju sudiju. Jednovrstni sudi su kr. kotarski sudi; društveni sudi su kr. veliki sudi, kak n. pr vu Kaniži. I pri kotarskih sudi ima negde više sudcov, tak zvani podsudci, ali ovaj svaki posebno sudi, dočim pri društvenih sudihi svi na edenput sudiju.

Iz povesti magjarske.

Mudri i dični kralj Matijaš je jako slabe naslednike imel. S njegovom smrtju odila je vu grob i magjarska dika. Magjarska gospoda nisu šteli Matijašovoga sina Janoša za kralja, nego po preporuki vel. kapitana Szapolyai Istvana izebrahi su si českgoga Vladislava za kralja.

Dobže Ladislav (1490—1516) bil je slabodušni, plašlivi kralj. Za nos se je dal voditi i sve je vćinil po volji svojih tolnačnikov. Kaj su mu god rekli, na sve je samo odgovoril „dobže“ t j d bro je, i zato su ga i nazvali za Dobže Ladislava. Gospoda su sve po svojoj volji delala; menje plemenita e su mućili i gulili; kralja nisu nikaj posluhnuli, a on nije utal nikoga ka tiguvati; svaki ga je samo vka njuval i tak je bil siroma en, da mu je Szapolyai, koj je bil za nadora imćavani, vi eput obeda postal, da nebi magjarski kralj gladuval.

Szapolyai pak je svaki den bogateši bil; žena bila mu je Hedvig hessenska herceginja, sini pak Janoš i György. Hedvig je svaki den Boga molla, da bi jeden put mogla videti tvojega sina na magjarskim kraljevskim tronušu. Ali svu nadu je izgubila, kad se je Vladislavu rodil sin La j o š, kojemu je mati pri porodu vumrla. Dobže Ladislav bil je zato jako žalosten, pustil si je bradu i oblekel se vu črnu opravu.

Za toga se je vu orsagu sve na gorše obraćalo. Turćini su opet priče i nemirni bti, i magjarske granice pustošiti.

Magjarski kralj nij imel niti peneze niti soldate. Na to je Bakac Tomaš ester-gomski nadbiškup i kardinal po dopućenju pape križarnu vojsku razglasil protiturčinom. Poljednolavci su svi ost-vili doma, hižu i polje i išli su se borit za kršćansku veru.

Zlo je bilo vezda. Svaki potepuh, svaki lenjak hotel je soldat biti i do sto jezer takvih ljudih se je skup zišlo. Za vodju imenuvani bil Doža Gjuro, koj je jedi dober soldat bil, i pri Nandorfehervaru si je s svojim vitežtvom zeslužil ple-menčinu i zlatnoga lance.

Ova vojska je orsaga vu veliku pogibelj postavila. Namesto da bi protiturćinu bili išli, počeli su robiti zemeljsku gospodu. Koga su vlovili, njega su skonkali

400 plemenita e v i više velikašov je bilo vmorjeno.

Doža videć kak veliku vojsku ima, pri el je od toga senjati, da b on s pomouću pobunjenoga naroda kralj mogel postati. Ali Szapolya Janoš i Batori István prisilili su ga na bitku. Dotova vojska bila je pobita, a njega su vlovili.

Onda je stopram bila strahota. Buntovnike su mućili, oči njim kopali, ruke, noge trgali. Szapolyay dal je Dožu i četrdeset drugih zapreti i nije njim dal jesti tak, da su od glada već skoro pogibali. Nazadnje su Dožu, koj je kralj štel bti, na željezni razbeleni tronuš posadili, na glavu pritisnuli su mu žereću korunu a vu ruke pak su mu dali žereću kraljevsku palicu. Okrutni su bili buntovnici, ali okrutna su bila i gospoda.

Vu ovoj punti je 70 jezer ljudih poginulo. Koji su dimo pobešli, niti domaj njih, nije minula kaštiga. Gospoda su je opet na robstvo od-udila. Leta 1514. su na orsackom spravi ću izrekli, da svaki kmet mora jeden den za težaka, nadalje mora svaki tjeđen forinta platiti.

Popom su takaj morali desetinu plaćati, nisu se smeli preseliti a! Plemenitaši nisu nikaj plaćali. Plemenitaša pred izrečenim sudom nije bilo smeti zapreti, jedni plemenita ki gospon j; kralj, ali protizakonu ga niti on nesme bantuvati. Plemenitaš je dužen samo orsaga braniti. Kmet nije smel plemenitaša tužiti.

Na skoro za tim vumrl je Dobže Ladislav.

Kaj moreju roditelji znati, da njim bude starost sladka.

Svakomu otcu i materi je najvećša želja, da bi si decu tak mogli odhraniti, da budu vu starosti s njimi dobro postupala.

Ali su reiki roditelji, koji bi to postignuli, ar ih malo pozna onaj put, po kojem do toga moreju dojti.

Mozi misliju, ako bi imali dosta peja z pak bi decu vu mladosti svim obskrbeli, da budu njim deca vu starosti za to zahvalni. Drugi misliju, ako bi svoju decu s naj bogatešimi obitelji vu rodbinstvu postavili, da bi ih deca zato vu starosti poštuvala. Ali to su takši puti, po kojih roditelji sebi vu starosti štovanja od strani svoje dece nikad nebudu priskrbili.

Ptanie je dakle, po kojem putu moraju roditelji svoju decu voditi, da njim bude postovanje vu starosti osigurano? Taj put je: da si dećici za mladosti takov duševni kinč priskrbiju, kojega njim nitko nebudu mogel strebiti. Taj kinč je tak potreben, da niti cesari niti kralji brez njega nemozaju

biti, ako i mnogo penez i veliko bogatstvo imaju.

Prvi kiné, brez kojega nijedna mati svoje kćeri od hiše pustiti nesmi, je: čistoća. Jeli je na svetu otec ili mati, koji bi se mogli ufati, da ih bude koji u starosti v čistoći držala, ako si ju nije za mladosti na čistoću navéil. Za sigurno može no reći, da su takvi roditelji u starosti najnesrećši.

Drugi kiné je red. Red je tako, kiné, koji vu sebi zadržavljje: marljivost, poštenje, sklonost na dobro i dužnost prema roditeljem. Ako roditelji svoju decu za mladosti redu priuče, nebudu morali vu starosti stradati, jer budu deca ono uredno trošili, kaj su njim roditelji pripravili, a po marljivosti budu svoj imetak još povećali, a svoje potmke tekšemu redu privučili, kakšega su se oni od svojih roditeljev navučili.

Tretji kiné, kojega roditelji vu srec svoje dece za mladosti moraju posijati, je: poslušnost. Takovu decu, koja znaju čistoću, cela obina ljubi i poštuje, ar ih već vanšina izdaje, da su i dobrom redu privučena, pak ako k tomu dojde još poslušnost napram roditeljem, takša deca budu služila celoj obcini na primer (peldu) a njihovi starci budu već na ovom svetu imali raj.

Ali prva i najsvetleša dužnost svakomu otcu i matici je, da si decu odhrani vu strahu božjem, ar ako toga neimaju deca, badava je čistoća, red i poslušnost. Brez straha božjega, spomenuti kiné nikad nebudé sada donesel.

Sve ovo se nemože za penezé kupiti, na lutriji dobiti, nego jedino po spametnom i mudrom odhranivanju dece. Roditeljem je dužnost decu na to privučiti. Ali s čim? valjda s vučenjem? opominanjem ali karštigom? O ne! nego s privučanjem. Moraju već za mladosti svoju decu vu čistoći držati, kaj ako budu delali, deca se njim budu tak čistoći privučila, da njim bude vu odrasloj dobi svaka smet odurna. To isto valja i za red.

Ako budu roditelji red ljubili, deca budu nje vu tom nasledovala.

Roditelji gda deca na poslušnost privučavate, netrebate celoga prode tva delati, nego morate njim bolje primerom napred hoditi i dobro odhranjenu decu drugih ljudih njim pred oči postaviti. Ako budete to navek pred očmi imali, zasvedočujemo vam, da budete vu starosti vu miru živili i sa svojom decom veselje imali.

..... a.

Iz prostosti Medjmurja.

XII. Novi Zrinium.

Leta 1660 dal je Zrinyi Mikloš nedaleko od Legrača čisto novi grad zazidati, kojega je dal obkoliti s nasipi, grabami i drugim obrambami ter ga je nazval za Novi Zrinium. Kaj znamenuju ruševine Novoga Zriniuma, to se samo po sebi razumeva, nu kak je taj veliki grad na nikaj došil, o tom Bombardius sljedećega pripoveda: Vu okolici Kanizse gde se Mura vu Dravu zleva, stal je negda Novi Zrinium sa svojimi stanovnikmi. Nekadašnji, od kojega dobili su Zrinyiji svoje ime, nahadjal se je na granici Horvatske zemlje vu okolici potoka Unne, gde se vezda još nahadjaj tak zvano „Zrinski Pojje.“

Nastoji anda Zeilerusa ona pripovest, da je Novi Zrinij poleg staroga bil zidan ter po Turčinih 1664 leta porušen. Kada bi se bili Turčini 1664 leta pripravili, da navale na Magjarsku i Horvatsku, dok se je Zrinyi Peter gof vu gradu dobro namestil, do toga nastojal je gof Mikloš svojimi na-

valami Turčina utruditi, nu videći se prema premoćnoj sili Turskoj preslaboga, zaprosil je od cesara pomoć. Pomoć je doista došla, nu s tom primetbom cesara, da pomogna vojska samo onda slobodno navali na Turčina, kada bi već Turčini oslabljeni, dosta kvara pretrpeli bili.

Buduć pak Turčini nisu kazali neprijateljsku nameru proti ovoj pomoćnoj vojsci, nego su samo nastojali okolo zauzetja Novoga Zriniuma, to su na očigled naših i Nemcev grad taj zavzeli. Zrinyi Peter pak srećno je iz grada vušil.

Zrok ovoga čudnovitoga određenja pomoćne vojske, tolači Bretius leta 1664 na ovaj način:

Usuprot naporem i velikomu nastojanju vodje Montecuccolija prevzeli su Turčini grad Novi Zrin, ar neimajuć dosta pomoći od cesarove vojske, nije se mogel proti tolikoj sili uzdržati.

Ali grad taj i onak je bil nesposoben za dugi odpor i obranu, ar je Zrinyi taj grad prez znanja cesarovoga na brzo napraviti dal i to ne vu tu svrhu, da se pomoćju toga grada turskoj vojsci odpre, nego najviše za to, da ima kam skladati plen (robu,) koju je od Turčinov zavzel. Na plenitbu jako je bila vojska za ono doba još i vu vremenu mira pripravljena, anda potriebovali su mesto za zarobljenu robu, a k tomu njim je taj grad velike usluge činil.

Z A B A V A

Pivar.

Priredil Glad Ferencz.

(Dalje.)

Treba nam pak znati, da gospon Hornjček ima pivaru i da pivu toči na kraju mesta B, vu kojem su navadno nemški soldati, kiraziri nastanjeni osladjivajuć kuhni svoj život sokom ječmenovoga vina. Ovdj poleg kelteraja sedel je od jutra do večera gospon Vendelin, navadno pijuć za dobro peldu svojim gostom, vu kojem virtuozičetu već je toliko naprelovat, da — kuc — jedan dušak i štuci pive ni glasa ni traga!

Imam još čast predstaviti pomoćnika pivare, poštovanoga mladiča Hanzeka. Mišav je doduše i tenek kak ljeska, ali mu je nos dugi, kak da bi čapljui čekal. Vusta ali je govoriil, ali nije, bila su mu navek odprta i na formu vustah krap. Ruke su mu do kolena dosigale, a noge se mu nišjeju, kak da njegve nebi bile, lasi su mu frizirani, počesani, kakti vtiča futaća (hupkača). Dugi plavi frak s krili do gležnjov a s rukavi do laktov čireni negda prusleak s gombi, od kojih vezda samo još klički su se nahadjali, na rubači šmizlin dosta neoprani i zamazani i s pemskim dragim kamenjem nakinčeni, kazalo je gala opravu našega Hanzlina . . . I tak je Hanzek paraderal vu svojem veličanstvu bos vu papučah.

Međtemtoga tiha se je spustila noć. Širom po selu lajali su psi, a vu susjednom marofu vikali su pavi. Drugač je doboka tišina vladala vu celoj okolici i vsaka duša si je s kokosi i vrabci legla spat.

Gosponček Hanzek zaprl je šalapolke. Pivara je čisto osamljena, ar njeni vsakdašnji gosti, soldati kiraziri, odselili su se iz okolice.

Na dugom stolu sa je lojnata sveća emarila, poleg svetlosti gospon Vendelin poleg kelteraja svedč vu svojem reklicu, ot porheta i kapi, ališ šlafhauben sladko dremlje. Ruke si mu na tebuhu sklopljene, noge

pod stolom pretegajene, pred njim grda tobakera . . . Dobro kaj je sveća ne pred njim stala, ar bi nju bil prez milosrdnosti izpuhnuil, ali je zato pred njim stal prebišeni vrć izgledajuć svojimi dvemi vuhi kakti debela baba, gda se podboči.

Hanzek jako dobro odpirajuć zajebaja vuha i premišljavajuć, da vu pivari mir a vu kuhnji veliki viher i grmljavina vladá, obvažno ali i pogibeljno približi se gospodaru svomu, željno pogleda vu vrć. Ali vrć je na sreću još do polovice bil pun.

Niti je Hanzeku već treba bilo! . . . Još jenkrat naljukne vu vrć i kurašno ga zgrabeć za obedva vuha s obedvemi rukami i ove vu svoja krapja vusta nagibluć, potegne iz neponudjenog vina; i kak je lahko potegnuil, koljena su mu poklekнула, a oči samo da mu nisu izpale.

Vu ovom teakom poslu strašna ga explosia vu kuhnji pobuni, spodobna onoj, gda komu lonca na glavi potereju . . . Širomak Hanzek, tak se je nemilo prestrašil, da se je vu hitri i čisto s pivom zalezal, koja mu je na sreću črez rukave izurela.

Ali kakva je bila poniženost njegova, gda je suhi i prazni vrć na stol postavil pogled mu se s jednim zelenim okom gospodará svojega zéstal! kak da bi mu ov človek od sala reći hotel: „Vilel sam te moj sluga, na zivravje ti bilo! e Ali ne, to mu je rekel, nego nego polehko zapital: Sinek Hanzek, idi gled kaj su vu kuhnji potrlji?

Ali Hanzek je bil mudresí, nego da bi ov čas posluhnuil svojega gospodará, predobro znajuć, da bi mu rapport glasil, lonac su mi vu glavu hitili!

Nije anda Hanzek otišil, nego kak da bi se prebudil iz prvoga straha duboko je zdehnuil, svoje duge ruke je sklopil i vu nebo tojest vu gredu vupirajuć oči, počel je klimati glavom, da se je človek moral bojati, jeli mu glava, na desno ili na levo opasti hoće kak da bi hotel reći:

Jaj, jaj Vendelin! drugačko je bilo življenje pod Nan kom. Nisu te onda iz sladkog poldošnjeg sna budili!

I Vendelin sažalno gledajuć Hanzeka, duboko je zdehnuil, kak da bi hotel reći: Širomak Hanzek, veren sluga! i tebi je bilo bolje pod Nanikom, koja ti je za celi den predala ključe od pivnice. Onda ti je ne bilo treba iz mojega vrća piti!

Na ove misli jako se razalostil vu licu gospon Vendelin; a nega smešneše spočobe, nego da se debel človek hoće žalosten vu licu pokazati.

„Hanzek sinek,“ zdihavajuć reče starec, sinek Hanzek, poveč ti meni, kaj meni fal?

Hanzek paz ramena do vuha a obrve do vrha čela podigne i kak da bi reći hotel: Ja znam, ali nečem povečati! Na kaj sam Vendelin odgovori: „Hm!“ i vtične kak riba, nehoteć dalje dubokoumnost sluge svojega forcirati.

Nego Hanzek je ipak veren svojem gospodaru, biže mu se primkeće i šepne:

Božme dragi gospon, vam to fal, jedino to i nikaj drugo: kaj neimate odvetka svoga.

Hanzek, kaj neimam? vikne preplašeni Vendelin.

Neimate niti sina niti kćeri!

Na ove reći kakti strelá musiknula je jedino oko Vendelinovo, i vu ushičenju svojem lupi sakom po stolu, tak da je vrć polku plesal. I osoveč glavu gledal je kak zvun sebe . . .

Prav veliš sinko Hanzek, neimam niti sina niti kćeri! . . . a i gda bi bilo?

Kam bolje sreće dragi gospon. Gospa bi se imela s čim zabavljati i nebi vas i vas

sladki sen uznemiravala. Ovdje na kožnatim stolicama mogli bi čelid sedeti spavajući i pijucki. Vu jutro i večer došla bi vam deca ruke kušuvati, a vi bi nje na koljena posadili i nihali i od glasovitoga pesijenika pripovedali. Gđa bi pak deca odrasla, vlejali bi nje u plemeniti navuk, kak se pivo dela i ostavili bi za sobom glasovite odvetke . . . I vse bi to jako ljepo bilo.

Reči ove su čisto preobrasile pivara Hornjiteka. Nova se nekakva ideja porodi vu srcu njegovom i prsa su mu se počela silno zdigavati . . . Ej kak je, tak je, ali ov pojav je bil jako romantičen i takaj poetičan, prav tak, kak da bi nešto sonnette pisal na črtni luk.

Nego ova uzhičenost nije mogla dugo trpeti, ar su se prav vu isti čas odprla vrata od krme i vu nju stupi jedna zločesta persona, grofovski ovčar, koj pet ni šest, poleg stole komotno se posadeč zagrimi „vina“. I donešenoga količa kre stone naslonč, flegmatično podpre glava šakami.

Vino je donešeno. Ovčar pije, ali slabo govori, nego kaj je bole mogel potegnul si je kapu na vuha i zapušil si je. Kad mu je već dosadilo tiho biti, pregovori:

No Hanzek jeli si već čul, da ide Francuz?

Alo, reče preplašeni Hanzek, iz Turske? (Moram ovde napomenuti, da je Hanzek tri jezike razmel tak, da ga niti vu nijednom prodati nebi mogli, ako bi se na svetu koj kupec našel.)

Ja bogme neznam, odgovori ovčar odkud ide, ali tuliko za sigurno znam, da vsaki pod pazduhom glavu nosi Oči su im na ramenima i vusta na terbuhu, samo odgrizu človeku glavu — kakk!

Preplašen Hanzek pograbil se za glavu, misleč, da je već njegova na redu.

Tak bogme, nastavi ovčar mustače si sukajuč. A njihov general, vsako jutro za zajtek poje dva funta željeza i štucu vitriola popije.

Proh pana boha! čudil se je Hanzek i zevne, i za malo, da mu je ne glava čez vusta van opala. A jeli ste vi Andraš već Francuza?

Bil sam tam, gde su pripovedali. Mojega kama pastir im jednu drugu, koje brat pri zelenih husarab služi, prav su denes čeli šereg pri nas nekvarterili i ov je to pripovedal.

Reč ova „husar“ i gospona Vendelina je prebudila iz sna; jedina poznana reč iz nepoznanoga jezika. Ali su mu na ovu jedinu reč na pamet došla, vsa mladina, koju sova odnesla i vse one štuce vina, za koje je platil, i plač den denanjli veliki zvon.

Nego na vraga nije dobro misljiti.

(Dalje sledi.)

KAJ JE NOVOGA?

† Cesar Wilhelm mrtev!

Vu denešnje političko vreme, kada četa Europa ima oči obrnjene na staroga cesara Wilhelma, ter vu njegovoj starosti išče ufanje europejskoga mira, prez dvojice bude svakoga ospunil glas, da je staret Wilhelm vumrl. Doktor Lauer cesarov bižni vračitelj izrekel je 9-ga o. m. ob pol deveti vuri v jutro ove reči: „Preminul je!“

Katastrofa anda, koju je četa Euroja izokivala, nadošla je. Wilhelm nema više! A što zna, nije li s njim i mir europejskih narodov prešel?

Politički listi bar većšom stranom tak misle, da boj s Rusom vezda izostati nemore. Nemačka zemlja tuguje na zgubitku obljud-

ljenoga svojega cesara, a mi drugi željno gledimo vu budućnost, neznajuč, kaj nam ova donesla bude.

Berlin je ves vu žalosti, cesarska palača vu črno je oblečena a po vutalicah vijaju se žalobne zastave svojom črnom nazve čujuč veliki zgubitek orsaga. 10-ga o. m. došel je je v Berlin pokojnikov sin Fridrik, (za koga znamo, da je sam vu velikom betegu) da prevzeme naredbu, koju je pokojnik ostavil gledč na nasledništvo cesarskoga trouša.

Nesreća na morju.

Vu blizini Weymontha vu Engleskoj prepil je brod imenom Lanoma, koj je samu vunu i kože vozil. Izvan velikoga kvara vtopilo se je tu dvanajst matrozov. Nadalje zestali su se i skupa trknuli blizu Dungenesa dva veiki brodi, od kojih je jedan skupa sa na njem nalazečim se ljudstvom vtonul; kaj je s drugim brodom, to se još nezna. Vu Karthageni pak puknul je na jednom brodu kotel, pri čem je opet četrdeset ljudih življenje zgubilo.

Povodnje.

Naša Trnava, kak je mala, ipak se je povodnjom zagrozila. Od Macinca počemši prk Pretetince, Dunjkovca obiljala je sve niže i žče kraje, Globetka sva je puna vode do brega i s juga do Nedelšca. Pri Čakovcu blizu banhofa podkopala je horvatsku željeznicu i prepredila komn kaciju iste željeznice.

Iz Gjóra čujemo, da je tam med Uj-Szőnyom i Győróm takaj željeznicu voda porovala i vlake zastavila. Občine Szent-Ivan leži veliki del pod vodom.

I Kőrös se rezleva, ter kak iz novin čujemo, oblejal je veliki del Nagy-Varada tak, da su ljudstvo vu ladjah izvažiti morali. Dobro je bilo naše dravske nasipe malo pregledati!

Srditi notarijus.

Ringa Eduarda notarijusa vu Sztáncosvi pozval je na večerju tamo-nji dobro stoječi stanovnik Jehra Gjura. Večerja išla je v redu a vino većnilo je svoju delatnost na zabavljauč se goste. Vu tom položaju pokrekli su se nekaj Jehra i notarijus tak, da je notarijus vu naglosti sgrabil flašu i mesto da ju je lepo spraznil, lupil ju tak k glavi Jehrovoj, da je ovoga odmah krv oblejala a za dva dana vumrl je siromašni ranjenik vu velikih mukah. Kaj vino dela!

Veliki viher.

Javljuju nam iz Berlina, da je tam vu celoj okolici ovih danov toliki viher ladal, da je drevje s korenjem van spukal i vnože hiše spokvaril. Taj orkan tak je jednoga vu Berlin putujučega seljaka vlovil, da ga je s koli skupa prebitil i v grabu skotural; jednoga jakoga mladoga človeka pak je tak lupil k nekakvomu predmetu, da je taj odmah dušu spustil. Kvar kojega je taj viher počinil, računa se na jezere.

8000 for. fuč!

Jeden fabrikant iz Česke poslal je nezadavna gospi Just osem jezer i nekoliko forintov. Kada je gospa list odprla, našla je mesto 8000 for. same papirčike vu kovertu. Na njezinu prijavu izkazalo se je, da je fabrikant peneze pred svedoki zapečatil, anda gde su novci? Potlam se je dokazalo, da su bili pečati na huncatski način dole vzeti i nazad priljepljeni, anda vezda ostaje pitanje: Što je peneze van vzel?

Pazimo pri takvih stvarih!

Dvadeset i jedna jezera forintov.

Jeden vu glavnom varošu obće poznati

mernik, došel je ov nekoj dan pred sud ter je prijavil, da je jeden poduzimatelj (unternehmer) preneveril i vkral jeden vekslin, izdan na njegome vu vrednosti od dvadeset jedne jezere forintov. Zatuženi poduzimatelj došel je vu Fortunu pred sud ter je čvrsto tajil istinitost te stvari, veleč, da on toga vekslina nigdar videl nije. Iztraga daljnja ima dokazati, što je tu krivec, tužitelj ili obtušenik.

Napadatelji željeznice.

Da se vu Ameriki pripeti, da zločinci željeznicu napadnu i porobe, tomu se nečudimo, ali da se pri nas vu Europi nekaj takvoga pripeti, to nerado verujemo. Ovak nam javljaju, da su nepoznatil zločinci napali iztočnu željeznicu ter su vlaku idućemu na večer iz Pariza prama Beču, pri občini Blesmes na sinje nametali debelo kamenje i stupe, da vlak iz šinjah prebite. Na sreću opazil je pogibelj željeznički stražar, koj je dal znamenje, na koje je vlak još vu pravo vreme postal i pogibelji se rešil.

Nesreća s željeznicom.

Nepazljivost naših željezničkih službenikov je već prekodredna; vsaki čas pripeti se nesreća vezda tu, anda pak tam a največkrat iz same nepazljivosti dotičnih službenikov. Ovak pripetila se je v noči na tretjega marcijusa med Budapeštom i Hatvanom pri občini Tura strahovitja nesreća. Ovdje je voditelj mašine Kreutzer, skupa zbiral vagona ter se je tak odaljil van na odprte sinje, da se je zestal s poštanim vlakom dolazečim prama njemu. Poštini vlak je tak naglo dohadjal, da je već svakoj pomoči kraj bil. Strahovitom silom trknuli su se ovi dva vlaki i za par minutah moči je bilo videti mašine i vagona na sto jezer komadov sdrobijene. Više osobah od željezničkih službenikov našli su svoju smrt ili pak težke smrtno rane, iz kojih se zvracili nigdar nebudu. Kreutzerov sdrobljena sva s prsa i četa gornja stran a voditelj poštneoga vlaka tak je sprešan, da su ga komaj prepoznali.

Veliki mrtvec.

I opet je nemilostiva smrt jednoga od naših velikih domorodcov pokosila. Nije zdavnja, da smo prijavili smrt Sennyey Pavla; za njim za kratko vreme preminul je Ghyczy Kálmán, a evo mesec marcijus odtrgnul je opet od nas jako zaslužnoga domorodca i vernoga sina domovine, Somsich Pavla. Somsich Pavel rodil se je 1811 leta vu Sardu Somogjske varmegije a već je 1843-ga zebzan bil za narodnoga zastupnika vu magjarskom orsačkom spravišču. Njegova govornička sposobnost, neprestrašiva odanost prama domovini pripomogle su mu k velikim zaslugam dospeti. Naskoro postal je kotrig višje hiše magjarskoga orsačkoga spravišča a 1869 leta zebzan je za predsednika zastupničke hiže. Ne samo vu stvarih političkih, nego i vu poslu orsačkoga gospodarstva bil je Somsich neutrudlivi čelavec; zato i čeli orsag žaluje njega, kak čičnoga i slavnoga domorodca magjarskoga.

Kratke novosti.

Zbok občinska dadilišca za malu decu su se 13-ga o. m. izišli vu Čakovcu iz gornjeg Medjimurja gg. notarijus i občinari. G. Vrančević Karoly varm. veliki sudec predstavil je cilj spomenka. Za predsednika izebrial su za gornji kotar Vel. G. Szele Ignaca kanonika i pleb-nuša nedelskoga, koj je po horvatskim reztolnčil cilj spomenka. Gospodin kanonik su za Nedeli če, ako bi se tam dadilišče postavilo, 100 frtov pomoč obežali. Vu komišiju za svaku faru su se izebriali gospoda

plebanuši, notariuši i navuč telji. — Novi nemški cesar, sin staroga pokojnoga Vilmoša se tretji Fridrix zove, soldati su već svi morali prisegu položiti na novoga cesara. — Sveposut vu orssagu vu poplave, prem Duaj, Maroš, Tisa i Béga zvane vode činiju vnoĝ kvara ljudstvu.

NEKAJ ZA KRATEK ČAS

Kmetija ili tlaka.

Jen tal vinca dva vode,
Za zdravje naše gospode

Naj gosponek vodu pije,
Ki za vince neskrbi.

A ti mužek vince pij,
Ki se za njega skerbiš.

Mužek tam v gorici dela,
A gosponek si sedi.

Vzeme tintu — pero v ruke,
Sim pak tam počrkuje.

Z toga potlam vun prečteje,
Kaj mu mužek dužen je.

Mužek mu zabada v dela,
To mu vse zadosti ni.

Celo ljeto ga splačuje,
Pak mu veli: mužek ti.

Jošče si mi nekaj dužen,
Vse do kraja z plati mi.

Sudec: Kaj si zakrivil cigan? Valuj, poveč ljepo.

Cigan: Naj zezvediju gospon sudec, zato zato sam ja tu, a oni pak zato i plaču dobivaju!

Jeden clovek je pohodil svojo poznankinju, pak joj reče: No kata! pak več neimas one služkinje, koju si prije imala?

Poznankinja: Borme neimam.

Gost: Pak si rekla, da je jako dobra bila.

Poznankinja: Jeje dobra dobra, bila, ali je i moj muž jako dober bil.

Prosim gospon apothekar, naj mi daju za seksar takše masti, od koje je lice črleno.

Apotekar: Ejuje dušica, da bi mogel kušnuti one lepe puce ličice, koja bude to nuala.

Puca. Ej gospon im njim bude to našega mladoga gospona pesek nual.

Kaj želiš draga još od mene? zapita doktor jednu bolestnicu.

Nikaj drugo, gospon doktor, samo mi muža još pošlite vu Švajcarsku.

Jeden navučitel pozove vu sobu svojo služkinju, pak noj pokaže prah, kojega je s knjigah ne zbrisala. Oštro ju pita: kaj je to? A služkinja odgovori. Prah, ar znaju gospon, da smo spraha postali i prah budemo.

Jeden selški doktor je mužem rezetomačil, da je clovek kak svako drugo živinče, i da su naši stari od jopcov postali. Onda se stane jeden spameten muž, pak reče.

No g. doktor, ako smo mi tak kak

druga živina, kak su zvolili reči, onda nam je njih netreba, ar je onda nam i konjski vračitel dober, ar on toliko nekošta, kak oni.

Jednoga gospodara koj je mljeko tržil prebudili su v noći prekušeni kričeći: „Stanite se, ar se vaša najbolša krava guči!“ Gospodar je taki skočil iz postelje, da siromaškoj kravi pomore, ali nju je čisto zdravu našel, samo vu jutro, gda je išel po vodu, našel je vu zdencovoj cevi repu nabitu.

Jednoga medicinera (koj se vuči za doktora), pitali su na egzameni: „Kaj bi vi delali, ako bi gdo od puškinoga praha bil vu zrak hičeni?“ Ja bi čekal, dok bi doli došel, bil je odgovor.

Srdil se je jeden gospon, da mu več tako dugo gospa neduje dimo, a najzadnjič se je domislil, kak bi ženu, koja je išla rodbinu pohadjat, dimo privabil. Dal se je anda fotografirati svojom svojom suseom i poslal je fotografiju po pošti svojoj ženi. I to je hasnilo, za dva dni bila je žena doma.

Jagar, gda je ciljal zajca, rekel je: Ej kum zajec, dela; slobodno testamenta. Strelil je, ali nije trefil zajca, nato mu je poleg stoječ muž rekel: naj glediju, naj glediju gospon jagar, več kum zajec beži testamenta delat k notarijusu.

Muž: Ja sam si mislil gospodin sudec, da ovih 5 forintov bude moje, ar sam ja dobil susku, i ni či drugi.

Sudec: Ovih 5 forintov ide vu siromašku kasu

Muž: Ako je to tak, onda ja nikaj nebudem povedal gospodinu sudcu drugi put, nego si rajši vsaku šusku za se držim.

Magjarska slovnica.

Nekoji potrebni razgovori vu magjarskim jeziku za one, koji bi se radi zvali nekaj po magjarski razgovarjati —

— Dobro jutro sused!

Jó reggelt szomszéd!

— Bog daj!

Adjon Isten!

— Kam idete tak rano?

Hová megy ily korán?

— Na polje malo pregledavat.

A mezőre kicsit megnézegetni

— Pak kaj je ve na polju za gledati?

Hát mi van most a mezőn nézni való?

— Dosta, Pogleduem, jeli je ne zima naškedila setvam, pak jeli bude moči na friškoma protuletno delo početi.

Elég. Megnézem, vajjon a tél nem ártott-e a vetésnek, aztán vajjon lehet-e majd hamarjában a tavaszi munkát megkezdeni.

— To je istina; i ja idem s vami.

Az igaz, én is magával megyek.

— Dobro bude, bar bude nam put krajši, ako bude nas dva.

Jól lesz, legalább rövidebb lesz utunk, ha ketten leszünk.

— Jako dugu zimu smo letos imeli.

Nagyon hosszú télünk volt az idén.

— Ja ne pametujem, da bi gda takva zima bila.

Én nem emlékszem, hogy mikor lett volna ilyen tél.

— Vnogo me je koštala ova zima.

Sokamba került ez a tél.

— Zakaj?

Miért?

— Zato, ar sam preveč drv ponucal, pak marše mi je vnoĝ sena pojelo.

Azért, mert sok fát elhasználtam, meg marbám sok szénát megévezt.

— Pri meni pak je nastilj pomenkal.

Nálam meg az alom fogyott meg.

— To je ne dobro.

Az nem jó.

— Neznam, gde bi si ga kupil, a gda bu to, da bumo si mogli listje nazubaciti.

Nem tudom, hol vehetnék, aztán mikor lesz az, hogy levelest gráblýázhatunk.

Dobli smo na polje.

A mezőre értünk.

— Sueg je ves preišel.

A hó egészen elment.

— Ali voda još stoji.

Hanem a víz még áll.

— Jako je još fajtna zemlja.

Nagyon nedves még a föld.

— Ov tizeden još nebudemo orali.

Ezen a héten még nem fogunk szántani.

— Jeden dober jug f iško posuši zemlju.

Egy jó déli szél hamar megszáritja a földet.

— Vu tem imate istinu.

Ebben igaz van.

— Samo da nebi dežuj naveke curen.

Csak ne esnék mindig az eső.

— Naj samo ide, predi ali potlam vre prehenja.

Csak had essék, előbb vagy utóbb majd megszűnik.

— Pak se spušta dežuj.

Megint ereszkedik az eső.

— Dobro bu nam dimo iti.

Jó lesz haza menni.

-- Vera dobro, drugač bu no mokri.

Bizony jó, máskép vizesek leszünk.

Kolendar.

(Od 18-ga) do 25-ga

- 18. Nedelja Eduard Črna nedelja.
- 19. Pondeljek. Jozef. Senjem i proč. vu Štrigovi, vu Dekanovcu, vu D.-Dubravi, vu Becehelyu i vu Berzencu.
- 20. Tork. Joakim. Prvi četvrt.
- 21. Sreda. Benedikt. †
- 22. Četrtek Oktavian.
- 23. Petek. Sedem žal. D. M. † Senjem vu Kottoribi, vu Podturnu.
- 24. Subota. Gabriel. † Senjem vu Ludbregu.

Licitacije.

- Proti ženi Živko Vidovi i Magdalenić Jozefu 19-ga aprila, vu Mihovlanah.
- Proti Gallits Štefanu i njegovoj ženi 20 ga aprila vu Štrigovi.
- Proti Dervenkar Štefanu 23-ga aprila vu Vullariji.

ČENA ZITKA

Kuruza 6. — Pšenica 7—7 50 Hrz 5—5.75
Ječmen 5.50—6. — Zob 5—5.50

LOTTERIJA.

Špet 11. marcíuša 1888.

55. 53. 19. 6. 31.

